

УДК 37.014.54

Наталія Й. Радіонова, Ольга М. Бунда
Київський національний університет технологій та дизайну
ПРОЦЕДУРИ І СТАДІЇ ДОГОВІРНОГО ПРОЦЕСУ
ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ

У статті досліджено процедури і стадії договірнього процесу освітньої установи. Розглянуто різні підходи науковців щодо стадій договірнього процесу. Розкрито особливості процедур договірнього процесу в освітній установі. Обґрунтовано їх застосування на усіх стадіях договірнього процесу в освітній установі, розглянуто застосування відповідних критеріїв для ефективності договірнього процесу в освітній установі на кожній стадії. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що застосування запропонованої системи процедур та критеріїв у розрізі стадій договірнього процесу дозволить значно підвищити ефективність і якість прийнятих рішень в освітній установі.

Ключові слова: процедури, стадії, договірний процес, освітня установа, прийняття рішень.

Наталія И. Радионова, Ольга Н. Бунда
Киевский национальный университет технологий и дизайна
ПРОЦЕДУРЫ И СТАДИИ ДОГОВОРНОГО ПРОЦЕССА
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

В статье исследованы процедуры и стадии договорного процесса образовательного учреждения. Рассмотрены различные подходы ученых к стадиям договорного процесса. Раскрыты особенности процедур договорного процесса в образовательном учреждении. Обоснованно их применение на всех стадиях договорного процесса в образовательном учреждении, рассмотрено применение соответствующих критериев для эффективности договорного процесса в образовательном учреждении на каждой стадии. Практическое значение полученных результатов заключается в том, что применение предложенной системы процедур и критериев в разрезе стадий договорного процесса позволит значительно повысить эффективность и качество принимаемых решений в образовательном учреждении.

Ключевые слова: процедуры, стадии, договорный процесс, образовательное учреждение, принятия решений.

Natalia Y. Radionova, Olga M. Bunda
Kyiv National University of Technologies and Design
**PROCEDURES AND STAGES OF THE CONTRACT PROCESS **
OF EDUCATIONAL INSTITUTION

The article deals with the procedures and stages of the contract process of educational institution. Different approaches of scientists concerning the stages of

the contract process are considered. The peculiarities of procedures of the contract process at the educational institution are revealed. Their application at all stages of the contractual process at the educational institution is substantiated, the application of the relevant criteria for the effectiveness of the contract process at the educational institution at each stage is considered. The practical value of results obtained is that the application of the proposed system of procedures and criteria in the context of the stages of the contract process will significantly improve the efficiency and quality of decisions taken at the educational institution.

Keywords: *procedures, stages, contract process, educational institution, decision-making.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В сучасних реаліях освітні установи в Україні все більшої уваги приділяють раціональному управлінню договірним процесом. Важливу роль тут відіграють процедури і стадії договірної процедури освітньої установи. Застосування чітко означених процедур у розрізі стадій договірної процедури дозволить підвищити ефективність функціонування систем обліку і внутрішнього контролю освітньої установи.

Аналіз останніх публікацій з проблеми. Питання організації договірної процедури досліджували такі науковці, як: Т.В. Затока [1], Д.Л. Кузьмін [2], К.В. Романчук [3], Л.С. Скакун [4], Т.І. Стрибко [5], К.В. Шиманська [6], Ж.М. Ющак [7] та ін.

Організація договірної процедури – це політика власників засобів виробництва щодо реалізації договірної процедури. Вона передбачає налагодження договірної процедури певного суб'єкта господарювання для забезпечення оптимізації його впливу на систему бухгалтерського обліку та оподаткування суб'єкта господарювання [2, с. 145].

Під договірною політикою суб'єкта господарювання необхідно розуміти процес укладення цивільно-правових договорів, що не суперечать нормам чинного законодавства, з метою юридичного закріплення умов здійснення господарських операцій та отримання бажаних економічних вигід [4, с. 53].

Організація договірної процедури освітньої установи повинна забезпечуватись визначеними процедурами договірної процедури у розрізі його стадій.

К.В. Шиманська при дослідженні соціально-трудових відносин зазначає три стадії колективно-договірної регулювання [6, с. 261]:

1. ведення колективних переговорів та укладання колективного договору;
2. виконання положень колективного договору;
3. контроль виконання положень колективного договору.

Т.І. Стрибко виділяє шість стадій договірної процедури: підготовча стадія; стадія укладення договору; стадія набуття чинності договору; стадія виконання договору; стадія припинення дії договору; стадія контролю [8, с. 35].

Стадія контролю договірних зобов'язань є завершальною стадією договірної процедури в освітній установі. Ми поділяємо думку Т.В. Затоки, яка розглядає методику організації та проведення контролю способів забезпечення виконання зобов'язань у вигляді наступних етапів [1, с. 96]:

- аналіз функціонування системи внутрішнього контролю в цілому по підприємству;
- попереднє ознайомлення з організацією та веденням бухгалтерського обліку;
- планування організації і методики контролю;
- визначення суб'єктів та об'єктів контролю, джерел інформації та прийомів контролю;
- вивчення наказу про облікову політику, матеріалів інвентаризації, договорів в частині способів забезпечення виконання договірних зобов'язань та ін.;
- реалізація вище перерахованих контрольних дій особою-контролером;
- виділення виявлених відхилень та узагальнення результатів контролю;
- передача інформації про результати контролю користувачам.

Невирішені частини дослідження Не зважаючи на значний доробок вітчизняних науковців у сфері обліку і аналізу договірної процедури невирішеними завданнями дослідження є обґрунтування процедур у розрізі стадій договірної процедури та ефективних процедур їх організації в освітній установі.

Метою дослідження є дослідити процедури договірної процедури в освітній установі, обґрунтувати їх застосування на усіх стадіях договірної процедури в освітній установі, розглянути застосування критеріїв на усіх стадіях договірної процедури в освітній установі та сформулювати обґрунтовані висновки.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування При дослідженні договірної процедури в освітній установі важливим питанням постає формування стадій договірної процедури та їх результатів (табл. 1).

Таблиця 1

Стадії договірної процедури освітньої установи та їх результати

Стадії договірної процедури освітньої установи	Результати
1) ведення переговорів	- вибір контрагента - ведення переговорів - проект договору
2) укладання договору	- підписання договору - відмова від договору
3) виконання договору	- належне виконання договору - неналежне виконання договору
4) аналіз виконання договору	- виконання запланованих показників - невиконання запланованих показників
5) контроль виконання договору	- виявлення відхилень - невиявлення відхилень

Джерело: систематизовано за дослідженнями К.В. Романчук [3].

Організація договірному процесу освітньої установи передбачає застосування процедур щодо збору та обробки інформації. Так, Т.В. Затока вказує, що способи забезпечення виконання зобов'язань є елементами договірному процесу, відповідно інформація про стан забезпечення виконання зобов'язань на певну звітну дату є економічною інформацією, що використовується суб'єктом як з метою управління договірним процесом, так і управління діяльністю підприємства в цілому [9, с. 212].

Нами запропоновано такі процедури щодо збору та обробки інформації протягом стадій договірному процесу освітньої установи (табл. 2).

Таблиця 2

**Процедури щодо збору та обробки інформації у розрізі
стадій договірному процесу освітньої установи**

Стадії договірному процесу освітньої установи	Процедури
1) ведення переговорів	- збір та обробка інформації щодо вибору контрагента - формування системи обмежень і критеріїв переговорів - систематизація та аналіз інформації щодо розробки проекту договору - визначення факторів, що характеризують переговори і тенденцію їх розвитку
2) укладання договору	- збір інформації щодо зауважень і уточнень до проекту договору - виявлення і аналіз інформації щодо причин непідписання договору - систематизація інформації щодо виявлення і усунення причин непідписання договору
3) виконання договору	- збір інформації щодо фактичних показників виконання договору - збір інформації щодо негативних наслідків через непідписання наслідків
4) аналіз виконання договору	- співставлення фактичних і планових показників виконання договору - динаміка фактичних результатів виконання договору - аналіз відхилень фактичних показників від плану та вивчення факторів, що обумовили ці відхилення
5) контроль виконання договору	- систематизація виявлених відхилень виконання договору; - розробка зауважень і рекомендацій до договірної роботи освітньої установи

Недотримання процедур, що пов'язані зі збором та обробкою інформації на різних стадіях договірному процесу в освітній установі призведе до збільшення ймовірності прийняття неефективних рішень.

Одними з найважливіших процедур, які здійснюються на всіх стадіях договірному процесу в освітній установі, є оціночні процедури (табл. 3).

Важливим аспектом процедур протягом стадій договірному процесу в освітній установі є те, що для співставлення варіантів рішення щодо підписання договору необхідно мати стандарт, відносно якого і вимірюють ймовірні

результати реалізації кожної можливої альтернативи. Такі стандарти ще називають критеріями прийняття рішень договірному процесу в освітній установі [10, с. 205]. Застосування даних критеріїв, як показує і теорія, і практика, відбувається на всіх стадіях договірному процесу в освітній установі (табл. 4).

Таблиця 3

Оціночні процедури у розрізі стадій договірному процесу освітньої установи

Стадії договірному процесу освітньої установи	Процедури
1) ведення переговорів	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка і ранжування недоліків і переваг співпраці при виборі контрагента - оцінка меж, масштабів і рівня суттєвості критеріїв переговорів в освітній установі - оцінка чинників, що впливають на розробку проекту договору в освітній установі - оцінка факторів, що регламентують переговори в освітній установі - оцінка очікуваних наслідків з метою прогнозування розвитку переговорів в освітній установі
2) укладання договору	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка і врахування зауважень і уточнень до проекту договору в освітній установі - оцінка і усунення причин непідписання договору в освітній установі - оцінка і формування стандартного алгоритму дій в освітній установі при виникненні аналогічних ситуацій в договорному процесі
3) виконання договору	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка фактичних показників виконання договору в освітній установі - оцінка негативних наслідків внаслідок непідписання договору в освітній установі
4) аналіз виконання договору	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка виявлених відхилень фактичних показників виконання договору в освітній установі від планових - оцінка релевантності факторів, що обумовили відхилення показників виконання договору в освітній установі
5) контроль виконання договору	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка зауважень і рекомендацій до договірної роботи освітньої установи

Найкраще система критеріїв на всіх стадіях договірному процесу освітньої установи розроблена для структурованих ситуацій, які дозволяють застосовувати економіко-математичні методи. Крім того, в договорному процесу освітньої установи важливо враховувати фактор часу. Також вагому роль у договорному процесі відіграють так звані поведінкові критерії особи, що приймає рішення і веде переговори. До них відносяться: освіта, знання, вік, досвід, навички, звички, інтуїція, схильність до ризику та інші характеристики особи, яка приймає участь в переговорах в освітній установі.

Таблиця 4

**Застосування критеріїв на всіх стадіях договірної процедури
освітньої установи**

Стадії договірної процедури освітньої установи	Критерії
1) ведення переговорів	- критерії ранжування недоліків і переваг при виборі контрагента - критерії регламентації і рівня суттєвості у переговорах в освітній установі - критерії розробки проекту договору в освітній установі - критерії прогнозування розвитку переговорів в освітній установі
2) укладання договору	- критерії вагомості зауважень і уточнень до проекту договору в освітній установі - критерії ранжування причин невідповідності договору в освітній установі - критерії стандартного алгоритму дій переговорів в освітній установі
3) виконання договору	- критерії ранжування негативних наслідків внаслідок підписання договору в освітній установі - критерії ранжування негативних наслідків внаслідок невідповідності договору в освітній установі
4) аналіз виконання договору	- критерії релевантності та вагомості виявлених відхилень показників виконання договору в освітній установі - критерії релевантності та вагомості факторів, що спричинили відхилення показників виконання договору в освітній установі
5) контроль виконання договору	- критерії контролю за виконанням договору в освітній установі

Висновки та перспективи подальших досліджень. В управлінні освітніми установами одне з найважливіших місць займає договірний процес, обґрунтовані процедури і стадії якого є дуже важливими для ефективного управління. За результатами дослідження доведено, що своєчасний збір та обробка інформації на різних стадіях договірної процедури в освітній установі призведе до збільшення ймовірності прийняття ефективних рішень. За таких умов, використання запропонованої системи процедур та критеріїв у розрізі стадій договірної процедури дозволить не тільки удосконалити договірну роботу, але і значно підвищити ефективність прийняття рішень та суттєво вплинути на функціонування систем обліку і контролю за договірним процесом в освітній установі.

Література

1. Затока Т. В. Внутрішній контроль забезпечення виконання зобов'язань: організаційно-методичний аспект / Т. В. Затока // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 2 (56). – С. 95–97.

2. Романчук К. В. Організація договірному процесу: обліково-правовий аспект / К. В. Романчук, Д. Л. Кузьмін // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 145–146.
3. Романчук К. В. Організація та методика бухгалтерського обліку договірному процесу (на прикладі діяльності промислових підприємств України): дис. кан. екон. наук: 08.06.04 / Катерина Василівна Романчук. – Житомир, 2005. – 187 с.
4. Скакун Л. С. Удосконалення договірної політики підприємства в частині операцій з комерційного посередництва / Л. С. Скакун, Г. Г. Казарян // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3 (61). – С. 53–57.
5. Стрибко Т. І. Загальнотеоретичне визначення договору: поняття та сутність / Т. І. Стрибко // Право і суспільство. – 2013. – № 6. – С. 96–100.
6. Шиманська К. В. Функції облікових працівників у процесі колективно-договірному регулювання соціально-трудових відносин на підприємстві / К. В. Шиманська // Вісник ЖДТУ. – 2016. – № 1 (13). – С. 259–269.
7. Ющак Ж. М. Трансакційні витрати договірному процесу: облікове відображення / Ж. М. Ющак // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 2 (52). – С. 219–221.
8. Стрибко Т. І. Сутність та особливості договірному процесу / Т. І. Стрибко // Право та державне управління. Серія: Право. – 2015. – № 4. – С. 32–35.
9. Затока Т. В. Розкриття інформації про способи забезпечення виконання зобов'язань у звітності: напрями удосконалення / Т. В. Затока // Вісник ЖДТУ. – 2015. – № 2 (20). – С. 212–220.
10. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 702 с.